

to ideologically prepare the population for a change in the socio-economic formation are analysed. The impact factors on the development of pedagogical thought and forms of organization of public institutions in education are identified, which include, first of all, the following societies such as: socio-political, socio-economic and cultural and educational.

It was found that one of the main functions of modern educational activities in communities is to motivate the population to acquire new knowledge and develop relevant skills. The result of educational work has also been and still is self-improvement, gaining additional skills through continuous learning, including analysis of the information received (media literacy).

The format of modern educational and awareness-raising initiatives is clarified, which is most often implemented in communities through non-formal education, which includes out-of-school, postgraduate, civic education, school and student self-government, and adult education. The changes that have taken place in the content of educational work and the use of forms of its organisation (regular and irregular) are traced.

The efficiency of a systematic approach to the organization of educational activities in communities in the current conditions of crises and disasters is emphasised. The importance of creating conditions under which such activities will be effective is emphasised. Taking into consideration Ukraine's policy of developing educational activities under martial law in the sphere of life safety, trainings, courses, and classes for young people and adults of all ages are the most relevant modern forms.

Given the relevance of educational activities for those layers of the population who have already stopped formal education but need to navigate the changing world in which they live and work, one of the promising areas for further research is the development of education in communities through the use of innovative (information and communication) technologies, the organization of educational activities in a digital format.

Key words: educational activity, the Prosvita (educational) movement, cultural and educational societies, informal education, territorial communities.

Дата надходження статті: 26.04.2023 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Данилюк С. С.

УДК 378.046-021.68(091)(477)J342.95"XIX/XX"

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi53.460>

Стинська В. В.*,

orcid.org/0000-0003-0555-3205

Прокопів Л. М.*,

orcid.org/0000-0001-8661-510X

Василишин Н. Б.*,

orcid.org/0009-0000-4287-7300

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)

У статті розглянуто проблему нормативно-правового регулювання системи післядипломної освіти в Україні в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.

Проаналізовано еволюцію законодавчого становлення системи післядипломної освіти в Україні впродовж другої половини ХХ – початку ХХІ ст., це саме: Закон СРСР «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти в СРСР» (1958); закони УРСР («Про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток системи

*© Стинська В. В.

*© Прокопів Л. М.

*© Василишин Н. Б.

народної освіти в Українській РСР» (1959), «Про народну освіту» (1974), «Про освіту» (1991)); «Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття») (1993), «Національна доктрина розвитку освіти», Закон України «Про вищу освіту» (2002); Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні (2002); «Концепція Державної програми розвитку освіти на 2006-2020 роки» (2006), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013), Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти» (2013 р.); закони України («Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017)), Концепція розвитку педагогічної освіти (2018).

Зроблено висновок, що тільки в незалежній Україні післядипломну підготовку (стажування, клінічна ординатура, підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів) на законодавчому рівні було включено до системи освіти; змінилася стратегія в роботі з педагогічними кадрами, підвищення кваліфікації набувало характеру диференціації, різнорівневості, альтернативності; надано тлумачення цього терміна, який став базовим визначенням післядипломної освіти, під якою розуміється спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи через поглиблення, розширення й оновлення її професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду.

Ключові слова: законодавство, нормативно-правове регулювання, система післядипломної освіти, Україна, друга половина ХХ – початок ХХІ ст.

Постановка проблеми. Конкурентоспроможність педагогічного працівника зумовлена його фаховою компетентністю і залежить від рівня професійної підготовки, тривалості педагогічного стажу, майстерності в роботі, наявності важливих професійних якостей, таких як гнучкість, особиста відповідальність за власний неперервний професійний розвиток, здатність до особистого творчого зростання, інноваційних досліджень і відкриттів. У цьому контексті актуальним залишається питання самовдосконалення та самоосвіти, які відіграють ключову роль у професійному зростанні педагога, забезпечуючи розширення його професійних можливостей, розкриття пізнавальних інтересів і формування творчої індивідуальності.

Аналіз досліджень. Наукові праці Н. Басараб, Г. Дмитренка, І. Жорової, В. Маслова, С. Ніколаєнка, П. Олешка, В. Пуцова, М. Романенка, Н. Слюсаренко, І. Смагіна, Г. Штомпеля та ін. дослідників присвячені аналізу різноманітних аспектів розвитку післядипломної педагогічної освіти в умовах змін у суспільстві. Їх роботи мають у собі теоретичні та методичні засади цього розвитку в умовах децентралізації. Крім того, вони сформулювали принципи андрагогіки, які лежать в основі післядипломного професійного розвитку педагога. Дослідники також проаналізували організаційно-методичні умови ефективного функціонування опорних шкіл, розробили механізми впровадження відкритої післядипломної освіти та створення відкритих університетів у системі післядипломної освіти й інші аспекти цієї сфери.

Відтак поза увагою дослідників залишилися проблеми формування правового підґрунтя післядипломної освіти в Україні, що зумовлює актуальність теми наукової публікації.

Мета статті – визначити нормативно-правове поле регулювання післядипломної освіти в Україні в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. Досягнення цієї мети передбачає виконання низки завдань: висвітлити сутність категорії «післядипломна освіта»; проаналізувати нормативно-правові документи, що забезпечують формування післядипломної освіти в Україні.

Методи дослідження: конкретнопошукові (теоретичний аналіз, синтез, систематизація чинних нормативно-правових документів) і метод теоретико-структурного уточнення понятійного апарату.

Виклад основного матеріалу. Історичні корені процесу підвищення професійного рівня педагогічних працівників сягають у глибоку давнину. Аналізуючи еволюцію

радянського законодавства та його подальше використання після отримання незалежності Україною, пересвідчуємося, що Закон України «Про правонаступництво», який було ухвалено Верховною Радою України 12 вересня 1921 року, став важливим освітнім інструментом, продемонстрував, що правовий контекст освіти неодноразово оновлювався [2].

Відтак 1922 року було ухвалено перший нормативно-правовий документ про освіту в УСРР «Кодекс законів про народну освіту УСРР», який був досить громіздким і складався з 4 книг і всього налічував 767 статей. У подальші роки до цього Закону вносилися певні зміни й доповнення. Наприклад, 1926 року було ухвалено постанову «Про зміну розділу 2-го, частини 2-ї, книги 3-ї Кодексу законів про народну освіту УСРР»; 1933 року Кодекс доповнено розділом «Про аспірантуру» та інше [2, с. 17-18].

У період від 1956 по 1988 рр. тривав процес другої кодифікації українського радянського законодавства. Розпочався цей період від ухвалення Закону СРСР «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти в СРСР» 24 грудня 1958 року, що був у силі до 1 січня 1974 року. Цей Закон був комплексним і відзначався певним ступенем реформаторського підходу. Він мав преамбулу та розділи, що стосувалися середньої школи, професійно-технічної освіти, середньої спеціальної освіти та вищої освіти. Загальний обсяг тексту закону становив 42 статті. Основні акценти в Законі були зосереджені на ідеологізацію освіти, на «марксистсько-ленінське учення», «соціалізм», «будівництво комунізму» [2]. Однак Закон також включав значну кількість положень, реалізація яких сприяла підготовці висококваліфікованих фахівців для народного господарства, науки, культури та інших сфер. На 17 квітня 1959 року перша сесія Верховної Ради Української РСР п'ятого скликання ухвалила Закон УРСР «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти в Українській РСР» [4, с. 285]. Цей Закон було ухвалено Верховною Радою УРСР повністю відповідно до Закону СРСР від 24 грудня 1958 року. Він мав таку ж структуру, як і союзний освітній Закон (розділ I. Про середню школу, розділ II. Про професійно-технічну освіту, розділ III. Про середню спеціальну освіту, розділ IV. Про вищу освіту), але поділявся на 55 статей.

У доповненому Законі від 17 квітня 1959 р. «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти в УРСР» у розділі IV «Про вищу освіту», статті 43, зазначалося: «Поліпшити підготовку вчителів у педагогічних інститутах; розширити підготовку вчителів для початкових шкіл, маючи на увазі в дальшому повністю завершити перехід на комплектування всіх шкіл учителями з вищою освітою; організувати підготовку вчителів з агрономії, тваринництва, техніки та інших спеціальних дисциплін; підвищити науково-теоретичний рівень викладання в педагогічних інститутах; посилити значення виробничої і педагогічної практики в підготовці вчителів. Приймати до педагогічних вузів, як правило, осіб, які мають стаж практичної роботи, особливо досвід роботи з дітьми» [5, с. 300].

28 червня 1974 р. сесія Верховної Ради УРСР восьмого скликання ухвалила Закон УРСР «Про народну освіту» [2; 5], який складався з преамбули і XIV розділів, серед яких у розділі X «Підготовка педагогічних кадрів. Педагогічна діяльність. Професійні права і обов'язки працівників народної освіти», статті 69 «Підвищення кваліфікації педагогічних працівників» безпосередньо говорилося про систему підвищення кваліфікації вчителів: «Підвищення кваліфікації педагогічних працівників здійснюється у вищих навчальних закладах, інститутах удосконалення вчителів, інститутах підвищення кваліфікації, в науково-дослідних закладах, на передових підприємствах, а також на курсах підвищення кваліфікації. Підготовка керівних працівників середніх загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних, середніх спеціальних та інших навчальних закладів здійснюється з числа осіб з вищою освітою і досвідом педагогічної роботи. Проведення заходів по вдосконаленню професійних знань педагогічних працівників здійснюється відповідними органами народної освіти» [5, с. 508]. Водночас варто

зазначити, що Закон УРСР «Про народну освіту» був не менш ідеологізований, як і попереднє освітнє законодавство.

Згодом Закон УРСР «Про народну освіту» (від 28 червня 1974 р.) втратив чинність через ухвалення 23 травня 1991 р. Верховною Радою УРСР нового Закону УРСР «Про освіту» [12], який став першим реальним кроком до становлення й розвитку системи післядипломної освіти, у нормах якого вперше в незалежній Україні післядипломну підготовку (стажування, клінічна ординатура, підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів) було включено до системи освіти та надано тлумачення цього терміна, який став базовим визначенням післядипломної освіти, що полягає у спеціалізованому підвищенні кваліфікації та професійної підготовки особи, що включає у себе поглиблення, розширення та оновлення її фахових знань, навичок і вмінь або отримання нової професії чи спеціальності, виходячи з попереднього освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду. Також було встановлено перелік освітніх установ, що належать до сфери післядипломної освіти, це саме: академії, інститути (центри) для підвищення кваліфікації, перепідготовки, вдосконалення, навчально-курсів комбінати. Серед них також були підрозділи закладів вищої освіти (філіали, факультети, відділення та інші), професійно-технічні навчальні заклади та науково-методичні центри, що спеціалізуються на професійно-технічній освіті.

Отже, цей Закон заклав фундамент функціонування та розвитку післядипломної освіти та став основою для розроблення відомчих нормативних актів системи державного управління, спрямованих на розроблення та впровадження моделей додаткової професійної підготовки фахівців.

У Законі України «Про вищу освіту» (2002 рік) було уточнено визначення післядипломної освіти та додано, що цей тип освіти сприяє неперервності та послідовності навчального процесу, а також надає докладні роз'яснення щодо його складових елементів.

У контексті освіти, зокрема в педагогічному, це визначення було уточнене у формі дефініції післядипломної педагогічної освіти (ППО). За цим тлумаченням, ППО вважається сферою освіти для дорослих, що забезпечує неперервне вдосконалення професійних знань, умінь і навичок педагогічних, науково-педагогічних та управлінських кадрів у сфері освіти. Це досягається за допомогою підвищення кваліфікації, перепідготовки, спеціалізації та стажування, використовуючи сучасні технології й передові наукові та практичні досягнення [8].

Законодавчими орієнтирами для системи післядипломної освіти стали й нормативні документи, що містять концептуальні положення щодо розвитку освіти в Україні: «Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), «Національна доктрина розвитку освіти», «Концепція Державної програми розвитку освіти на 2006–2020 роки», положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації стосовно окремих галузей народного господарства.

У «Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») (1993 року) визначення післядипломної освіти було уточнено, визначено її суспільне призначення та можливі напрямки реформування. Зокрема зазначалося, що післядипломна освіта спрямована на глибоке розширення професійних знань і навичок у певній спеціальності, отримання нового рівня кваліфікації, досягнення наукового ступеня або освоєння нової професії, засновані на попередньому освітньому рівні та вже набутому практичному досвіді. Ця форма навчання має за мету задовольняти особисті прагнення громадян до постійного підвищення професійного рівня відповідно до вимог ринку праці, а також є засобом соціального захисту, враховуючи потреби суспільства та держави у висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівцях [3].

2002 року було ухвалено Концепцію розвитку післядипломної освіти в Україні, в якій окреслюються мета, завдання, зміст, організаційні форми і структура управління

післядипломною освітою, організаційні заходи щодо забезпечення розвитку післядипломної освіти [6].

Додаткове завдання до модернізації післядипломної освіти згідно з курсом України до євроінтеграції внесла Концепція Державної програми розвитку освіти на 2006–2020 роки. Спрямованість розвитку освіти в Україні акцентується на розширенні доступу населення до освітніх можливостей та включенні України у європейський освітній простір. Один із методів вирішення завдань освітньої реформи полягає у створенні ефективної системи підготовки та перепідготовки педагогічних і науково-педагогічних фахівців, їх атестації та професійного підвищення.

За думкою Г. Артюшина, на державному рівні визначено загальні принципи функціонування та розвитку післядипломної освіти в Україні. Проте відсутні чіткі стандарти професійної кваліфікації, відсутня конкретизація цілей, змісту, форм, методів реалізації цієї освіти, а також координація між різними центрами післядипломного навчання є недостатньою. Саме тому в останні роки можна спостерігати тенденцію до впровадження положень, що стосуються підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації у різних сферах професійної діяльності, зокрема: «Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців», «Положення про єдиний порядок підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівників державних підприємств, установ і організацій», «Положення про порядок підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів і фахівців у сфері цивільного захисту» тощо [1, с. 118].

Правове підґрунтя розвитку системи післядипломної освіти визначають і Указ Президента «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25 червня 2013 р., № 344/2013, наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти» від 14 серпня 2013 р., № 1176.

Згідно з Указом Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25 червня 2013 року № 344/2013 для досягнення стабільного розвитку та впровадження нових якісних змін у національній системі освіти слід здійснити такі заходи в післядипломній освіті:

- удосконалення нормативно-правового забезпечення системи післядипломної педагогічної освіти, розроблення стандартів для післядипломної педагогічної освіти, спрямованих на модернізацію системи перепідготовки, підвищення кваліфікації та стажування педагогічних, науково-педагогічних працівників і керівників освітніх закладів;

- реалізація сучасних методів професійного вдосконалення та підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних і керівних кадрів системи освіти відповідно до вимог інноваційного розвитку освіти;

- забезпечення випереджувального характеру підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних і керівних кадрів, що відповідає вимогам реформування системи освіти та викликам сучасного суспільного розвитку [11].

Пріоритетною метою є розгляд доцільності ухвалення Закону України «Про післядипломну освіту», який уже має розроблений проект, що реалізує План заходів для впровадження положень Стратегії державної кадрової політики на період 2012–2020 років. Цей проект був затверджений Указом Президента України від 23 квітня 2013 року, № 229 [3]. Основна мета Закону полягає в установленні правових, економічних, організаційних та інших засад функціонування системи післядипломної освіти, створення умов для розвитку ефективної системи неперервної освіти громадян, що передбачає професійне вдосконалення та особистісний розвиток упродовж усього життя, а також задоволення потреб суспільства й держави у кваліфікованих кадрах.

Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти має найбільш структурований підхід, оскільки вона визначає ключові принципи такого розвитку: забезпечення

неперервності; поєднання національних освітніх традицій та міжнародного досвіду; гнучкість для адаптації до змін у суспільстві та прогнозування; упровадження інновацій. Крім того ця концепція визначає мету, основні завдання та соціально-педагогічні передумови для забезпечення неперервного розвитку педагогічної освіти.

Закони України «Про освіту» (2017) та «Про вищу освіту» (2014) закладають відповідні основні зміни для повного впровадження освітньої реформи вищої школи, зокрема в системі післядипломної освіти.

Згідно зі статтею 60 Закону України «Про вищу освіту» [10] післядипломна освіта визначається як спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи. Це досягається через поглиблення, розширення та оновлення професійних знань, умінь і навичок або через отримання нової професії або спеціальності на основі раніше здобутого рівня освіти та практичного досвіду. У межах цього Закону також передбачено, що післядипломна освіта може включати здобуття другої (наступної) вищої освіти, яке означає отримання ступеня бакалавра (магістра) в іншій спеціальності на базі вже здобутої вищої освіти не нижче рівня бакалавра, а також наявного практичного досвіду.

У Законі України «Про освіту» [12] згідно зі статтею 18 післядипломна освіта є складовою освіти дорослих. Вона передбачає набуття нових і вдосконалення раніше здобутих компетентностей на основі вищої, професійної (професійно-технічної) або фахової попередньої освіти та практичного досвіду.

Післядипломна освіта включає такі складові:

1. Спеціалізація – це профільна спеціалізована підготовка, спрямована на набуття особою здатності виконувати завдання та обов'язки, які мають специфічні особливості в межах обраної спеціальності.

2. Перепідготовка – це освіта для дорослих, спрямована на професійне навчання з метою оволодіння іншою (іншими) професіями.

3. Підвищення кваліфікації – це процес, під час якого особа здобуває нові навички або вдосконалює раніше набуті компетентності в межах своєї професійної діяльності або певної галузі знань.

4. Стажування – це набуття практичного досвіду виконання завдань та обов'язків у конкретній професійній діяльності або в певній галузі знань.

Запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» стало важливим кроком для вдосконалення освітнього процесу в Україні. Ця концепція, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 903, визначила шляхи та пріоритети реформування середньої освіти, спрямовані на покращення якості навчання та підготовки молодого покоління до сучасного життя та професійного розвитку.

Однією з ключових складових реалізації цієї концепції є вдосконалення системи педагогічної освіти. 2018 року була ухвалена Концепція розвитку педагогічної освіти, яка має на меті формування нових підходів до підготовки та професійного розвитку педагогічних працівників. Особлива увага приділяється створенню альтернативних моделей професійного та особистісного розвитку для педагогів, що відповідають сучасним вимогам та тенденціям в освіті.

У сучасних умовах реформ в Україні особливо актуальною стає модернізація післядипломної освіти, зокрема педагогічної. Згідно з оцінками ЮНЕСКО педагогічна післядипломна освіта є важливим елементом системи освіти, який дозволяє фахівцям постійно поновлювати й поглиблювати свої знання та навички. Новий підхід до функціонування цієї системи вимагає від навчальних закладів зосередитися на розробленні та впровадженні інноваційних програм і методик, спрямованих на розвиток педагогічної компетентності та підготовку висококваліфікованих фахівців.

Визнано, що ключовою методологічною основою післядипломної освіти є концепція неперервної освіти, яка є стратегічною для численних цивілізованих країн.

Основні принципи цієї концепції включають системність, неперервність, індивідуалізацію навчання, фундаменталізацію, гуманізацію та гуманітаризацію освіти. Ці принципи визначають курс на розвиток педагогічної освіти в Україні та сприяють підготовці кваліфікованих педагогічних працівників, які відповідають вимогам сучасної освітньої парадигми та викликам суспільства.

Висновки. Підсумовуючи, можемо констатувати, що проблема підвищення кваліфікації й перепідготовки педагогів упродовж тривалого періоду розглядалася переважно з погляду організаційних аспектів і недостатньо досліджувалася в теоретичному вимірі. Лише на початку 90-х років дослідники почали звертати увагу на теоретичні основи підвищення кваліфікації освітніх працівників. Упродовж незалежних років України система післядипломної педагогічної освіти пройшла активний етап розвитку, що відображається в значущих змінах на рівні інституційної організації, управління, кадрового забезпечення, змісту, технологій та методик, а саме: післядипломну підготовку (стажування, клінічна ординатура, підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів) на законодавчому рівні було включено до системи освіти; змінилася стратегія в роботі з педагогічними кадрами, підвищення кваліфікації набувало характеру диференціації, різнорівневості, альтернативності. Відбулася трансформація інститутів післядипломної освіти з ідеологічним спрямуванням у гнучкі регіональні центри розвитку освіти, що дало можливість подолати ідеологічний характер радянського періоду і перейти до системного забезпечення професійного розвитку педагогічних кадрів та науково-методичного супроводу реформування освіти на всіх її етапах. Формування законодавчої політики в Україні потребує подальших наукових досліджень, як-от: з'ясування відповідності української нормативно-правової бази міжнародним стандартам.

Список використаних джерел:

1. Артюшин Г. Нормативно-правове регулювання системи перепідготовки та підвищення кваліфікації цивільних та військових кадрів в Україні. *Вісник НТУУ "КПІ". Філософія. Психологія. Педагогіка.* Випуск 3'2009. С. 116–122.
2. Гончаренко В. Д. Кодифікація законодавства України про освіту (1920–1970-ті рр.). *Юридичний науковий електронний журнал.* Запоріжжя, 2022. № 2. С. 16–21. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2022/2_2022.pdf
3. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»): постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. N 896. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text>.
4. Збірник законів Української РСР і указів Президії Верховної Ради Української РСР 1938–1973: у 2 т. / упорядник З. К. Калінін, за ред. Я. Я. Колотухи, Ф. Г. Бурчака. Київ: Політвидав України, 1974. Т. 1. 739 с.
5. Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упорядник О. О. Любар; за ред. В. Г. Кременя. Київ: Т-во «Знання», КОО, 2003. 766 с.
6. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні. *Освіта України.* 2002. № 36. С. 4–6.
7. Крисяк С. В. До питання періодизації історії післядипломної освіти педагогічних кадрів України. *Педагогіка і психологія.* Київ, 1995. № 1 (6). С. 114–118.
8. Олійник В., Кириченко М., Отич О., Сорочан Т., Бондарчук О., Діденко Н., Сергеева Л., Сидоренко В., Клокар Н., Скрипник М. Проблеми і перспективи розвитку післядипломної педагогічної освіти в умовах розбудови нової української школи. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/710171/1/УМО%20-%20наукова%20стаття%20до%20Ювілейного%20видання%20НАПН%20України%20\(1\).pdf](https://lib.iitta.gov.ua/710171/1/УМО%20-%20наукова%20стаття%20до%20Ювілейного%20видання%20НАПН%20України%20(1).pdf).
9. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-п#Text>.
10. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

11. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013. *Офіц. вісн. Президента України*. 2013. № 17. С. 550.
12. Про освіту: Закон УРСР від 04.06.1991 р. URL: https://npu.edu.ua/images/file/nmc/Про_освіту.pdf
13. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
14. Титаренко І. Фахове вдосконалення вчителя в системі післядипломної освіти: теоретичний аспект. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2001. Випуск 3. С. 55–68.

References:

1. Artiushyn, H. (2009). Normatyvno-pravove rehulivannia systemy perepidhotovky ta pidvyshchennia kvalifikatsii tsyvilnykh ta viiskovykh kadriv v Ukraini [Regulatory and legal regulation of the system of retraining and advanced training of civilian and military staff in Ukraine]. *Visnyk NTUU «KPI». Filosofiia. Psykholohiia. Pedahohika*, 3, 116–122 [in Ukrainian].
2. Honcharenko, V. D. (2022). Kodyfikatsiia zakonodavstva Ukrainy pro osvitu (1920–1970-ti rr.) [Codification of Ukrainian legislation on education (1920s-1970s)]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 2, 16–21. Retrieved from http://www.lsej.org.ua/2_2022/2_2022.pdf [in Ukrainian].
3. State national program "Education" ("Ukraine of the 21st century"), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 3, 1993 No. 896. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian].
4. Kalinin, Z. K. (Ed.). (1974). Zbirnyk zakoniv Ukrainiskoi RSR i ukaziv Prezydii Verkhovnoi Rady Ukrainiskoi RSR 1938-1973 [Collection of Laws of the Ukrainian SSR and Decrees of the Presidium of the Supreme Soviet of the Ukrainian SSR 1938-1973]. (Vol. 1). Kyiv: Polityvdav Ukrainy [in Ukrainian].
5. Liubar, O. O. (Ed.). (2003). Istoriiia ukrainiskoi shkoly i pedahohiky [History of the Ukrainian School and Pedagogy]. Kyiv: T-vo «Znannia» [in Ukrainian].
6. Kontseptsiia rozvytku pislidyplomnoi osvity v Ukraini [The concept of postgraduate education development in Ukraine]. (2002). *Osvita Ukrainy*, 36, 4–6 [in Ukrainian].
7. Krysiuk, S. V. (1995). Do pytannia periodyzatsii istorii pislidyplomnoi osvity pedahohichnykh kadriv Ukrainy [On the Periodization of the History of Postgraduate Education of Pedagogical Staff in Ukraine]. *Pedahohika i psykholohiia*, 1 (6), 114–118 [in Ukrainian].
8. Oliinyk, V., Kyrychenko, M., Otych, O., Sorochan, T., Bondarchuk, O., Didenko, N., Serheieva, L., Sydorenko, V., Klokar, N., & Skrypnyk, M. Problemy i perspektyvy rozvytku pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity v umovakh rozbudovy novoi ukrainiskoi shkoly [Problems and Prospects for the Development of Postgraduate Pedagogical Education in the Context of Building a New Ukrainian School]. Retrieved from [https://lib.iitta.gov.ua/710171/1/UMO%20-%20naukova%20stattia%20do%20Iuvileinoho%20vydannia%20NAPN%20Ukrainy%20\(1\).pdf](https://lib.iitta.gov.ua/710171/1/UMO%20-%20naukova%20stattia%20do%20Iuvileinoho%20vydannia%20NAPN%20Ukrainy%20(1).pdf). [in Ukrainian].
9. The procedure of in-service training of teaching and research-pedagogical staff, Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 21, 2019 No. 800. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-p#Text> [in Ukrainian].
10. On higher education, Law of Ukraine dated July 1, 2014. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].
11. On the National Education Development Strategy in Ukraine for the period until 2021, Decree of the President of Ukraine dated June 25, 2013 No. 344/2013. *Official Gazette of the President of Ukraine*, 17, 550 [in Ukrainian].
12. On education, Law of the Ukrainian SSR dated June 4, 1991. Retrieved from https://npu.edu.ua/images/file/nmc/Pro_osvitu.pdf [in Ukrainian].
13. On education, Law of Ukraine dated September 5, 2017. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
14. Tytarenko, I. (2001). Fakhove vdoskonalennia vchytelia v systemi pislidyplomnoi osvity: teoretychnyi aspekt [Professional development of teachers in the system of postgraduate education: theoretical aspect]. *Nepererвна profesiina osvita: teoriia i praktyka*, 3, 55–68 [in Ukrainian].

Stynska V. V.,
orcid.org/0000-0003-0555-3205

Prokopiv L. M.,
orcid.org/0000-0001-8661-510X

Vasilishyn N. B.,
orcid.org/0009-0000-4287-7300

LEGAL REGULATION OF THE SYSTEM OF POSTGRADUATE EDUCATION IN UKRAINE (SECOND HALF OF THE XX – EARLY XXI CENTURY)

The article deals with the problem of regulatory and legal regulation of postgraduate education in Ukraine in the second half of the twentieth – early twenty-first century. The purpose of the article is to determine the legal framework for regulating postgraduate education in Ukraine in the second half of the twentieth - early twenty-first century.

The article analyzes the evolution of the legislative formation of the system of postgraduate education in Ukraine during the second half of the twentieth and early twenty-first centuries, namely: The Law of the USSR "On Strengthening the Relationship of School with Life and on the Further Development of the System of Public Education in the USSR" (1958); Laws of the Ukrainian SSR ("On Strengthening the Relationship of School with Life and on the Further Development of the System of Public Education in the Ukrainian SSR" (1959), "On Public Education" (1974), "On Education" (1991)); "State National Program "Education" ("Ukraine of the XXI Century)" (1993), "National Doctrine of Education Development", Law of Ukraine "On Higher Education" (2002); Concept of Postgraduate Education Development in Ukraine (2002); Concept of the State Program of Education Development for 2006-2020 (2006), National Strategy for Education Development in Ukraine for the period up to 2021 (2013), Concept of Continuing Pedagogical Education Development (2013).); Laws of Ukraine "On Higher Education" (2014), "On Education" (2017); Concept of Development of Pedagogical Education (2018).

It is concluded that only in independent Ukraine postgraduate training (internship, clinical residency, advanced training and retraining) was included in the education system at the legislative level. The strategy of working with teaching staff changed and advanced training acquired the character of differentiation, multilevel and alternative. The interpretation of this term provided, which became the basic definition of postgraduate education, which means specialized improvement of education and professional training of a person through deepening, expanding and updating their professional knowledge, abilities and skills or obtaining another profession, specialty on the basis of previously acquired educational and qualification level and practical experience.

Key words: legislation, regulatory and legal regulation, system of postgraduate education, Ukraine, second half of the twentieth - early twenty-first century.

Дата надходження статті: 25.04.2023 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Потапчук Т. В.